

Oss, Tridentijnse Mis, 4de Zondag van de Veertigdagentijd, 15 maart 2026

Jezus laat met opzet een grote menigte naar Zich toekomen op een eenzame plaats. Die mensen moeten op een gegeven moment natuurlijk wat te eten hebben. Daarom vraagt Jezus doodleuk aan Filippus:

“Hoe moeten wij brood kopen om deze mensen te laten eten?”

Filippus zal waarschijnlijk gedacht hebben: ‘O, o, ik ben weer eens mooi de Sjaak’. Hij komt namelijk uit een plaatsje daar in de buurt, Betsaida. Daarom denkt hij dat Jezus uitgerekend hem vraagt hoe ze brood kunnen kopen. Verbouwereerd stamelt hij dat als hij voor 200 denariën brood zou kopen, iedereen nog slechts een klein stukje brood kan krijgen. En zelfs die 200 denariën heeft hij niet in zijn achterzak. Filippus wordt hier op de proef gesteld, maar zakt voor zijn examen. De apostelen verkeren nog in hun seminarietijd en moeten nog ontdekken wie Jezus daadwerkelijk is, ook al hebben ze al verschillende tekenen van Hem gezien

Dan blijkt er zich onder de menigte een jochie te bevinden dat welgeteld vijf broden heeft en twee vissen. Jezus laat iedereen echter zitten en vraagt om die vijf broden aan de menigte uit te delen. Voor iedereen blijkt er genoeg brood te zijn en er blijven nog 12 korven over.

Iemand vertelde me een aantal jaren geleden dat in de goede oude jaren '50 tijdens een godsdienstles op de middelbare school een pater tegen de leerlingen zei:

‘nou jongens, dat van die wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging geloven we vandaag de dag natuurlijk niet meer letterlijk. Wat Jezus daar gedaan zou hebben dat kan helemaal niet. Maar ik zal jullie vertellen wat het werkelijke wonder was. Jezus verkondigde de liefde en die menigte was daardoor zo vervuld van liefde dat iedereen die een pakje brood bij zich had dat deelde met anderen. En daarom kreeg iedereen genoeg.’

Dat is de banalisering van de catechese ten top. De eens zo krachtige Kerk explodeerde in de jaren '50 en '60. Het geloof van veel op dat moment nog overtuigde katholieken werd in die jaren in de catechese en op de preekstoel vakkundig de nek omgedraaid. Dat is, naast diverse veranderingen in de cultuur, een belangrijke oorzaak van de crisis waar de Kerk op dit moment in verkeert.

Wat die pater daar in de jaren '50 allemaal vertelde en wat, naar ik vrees, nadien vaak is herhaald, staat niet in het Evangelie. Daar staat dat Jezus een hele menigte voedde met niets anders dan vijf broden en twee vissen. Dit teken van de wonderbare broodvermenigvuldiging heeft Jezus daadwerkelijk gesteld. Uitgangspunt voor het christelijk geloof is dat God het universum heeft geschapen uit het niets. Als Hij dat kon, dan kan Hij ook brood op wonderbaarlijke wijze vermeerderen.

Maar leeft dat besef nog wel, dat besef dat we ons leven en wat daarvoor nodig is door God uit het niets hebben ontvangen? In zijn boek *De graanrepubliek* beschrijft journalist Frans Westerman de ondergang van de herenboeren op het Hoge Land van Groningen in de vorige eeuw. Naast hun bedrijven taande ook hun geloof. Een boer krijgt een predikant op huisbezoek en neemt die mee naar de schuur. Daar zegt hij, wijzend op een zak kunstmest:

“Kijk, dominee, daar staat mijn god.”

Met andere woorden: het graan dat ik verbouw, is de uiteindelijk vrucht van mijn arbeid en vernuft, maar geen gave van God. Kunstmest onze God? Aan mijn zolen. Kunstmest is vervaardigd met menselijk vernuft. Ja, de mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis en kan dus ook wat. Maar het uitgangspunt, ook voor kunstmest, zijn zaken die uiteindelijk door God zijn geschapen en niet door ons.

God is het Die ons het leven heeft gegeven en ook de middelen, onder meer om brood te bakken, middelen die we nodig hebben om ons aardse leven in stand te houden. Dat wordt onderstreept door de wonderbare broodvermenigvuldiging. In de wonderbare broodvermenigvuldiging maakt Jezus echter duidelijk dat het Hem om veel meer gaat dan voedsel voor alleen ons aardse leven, in tegenstelling tot wat de menigte denkt. In de wonderbare broodvermenigvuldiging zien we onmiskenbaar een verwijzing naar het sacrament van de Eucharistie en het paasmysterie.

Met nadruk wordt vermeld dat het vlak voor Pasen is. En dat er op die plaats veel gras was. Wij zouden misschien kunnen denken: ‘wat kan ons dat nou schelen waar die menigte of zat: op gras, op grind of een lekkere harde rotsgrond’. De betekenis is dat gras daar alleen groeit in het voorjaar, dus rond Pasen. Daarmee wordt nog eens benadrukt dat het in de wonderbare broodvermenigvuldiging eigenlijk om het paasmysterie gaat. Ook wordt uitdrukkelijk vermeld hoe Jezus God dankt voordat hij de broden laat verdelen. In de Eucharistieviering zegt de priester ook dat Jezus Zijn Vader dankt, vlak voordat Hij de consecratiewoorden uitspreekt. Het Griekse woord voor dankzeggen, dat

ook in dit gedeelte van het Evangelie wordt gebruikt, is 'eucharistein'. Hiervan is ons woord voor de Heilige Mis afgeleid, namelijk Eucharistie.

Jezus zal ons door Zijn kruisdood en verrijzenis verlossen van de zonde van de eeuwige dood. Tenminste, als wij Hem volgen. Het Paasmysterie, Zijn kruisdood en verrijzenis, wordt hier in het sacrament van de Eucharistie op onbloedige wijze tegenwoordig gesteld. Daar is de wonderbare broodvermenigvuldiging een voorafbeelding van.

Halverwege de Veertigdagentijd leest de Kerk het Evangelie van de broodvermenigvuldiging. Doel daarvan is ons te laten beseffen dat we ons leven van God gekregen hebben en dat Hij ons door Christus tot het eeuwige leven en de eeuwige verrijzenis wil brengen. De Kerk houdt ons vandaag het Evangelie van de wonderbare broodvermenigvuldiging voor om te voorkomen dat wij dat leven met God en bij God door onze vingers laten glijpen. En om te bewerkstelligen dat wij het in de Eucharistie, het onderpand van het eeuwig leven, met vreugde en overgave omarmen. Amen.